

1996/97 **חברתנו זנוים**

גבי צוברי, פזית כספי, דודו אלקיים – מו"פ ערבה

- ארכיוואל
- זאפניוים
- חחניו
- איזיאנסוס
- חחני
- סוליוזו
- זזזז
- גזאיוים

אורכידיאולה

1996/97

השנה נבחנו בתחנת "יאיר" בערבה שבעה זני אורכידיאולה. הפקעות נתקבלו מקיבוץ רביבים ונשתלו ב- 29/11/96 בשטח פתוח. עומד השתילה 53 פקעות למטר ערוגה.

81318

טבלה 1 : איפיון הזנים ע"פ גוון, מועד קטיף ואיכות התפרחת

הזן	גוון	מועד פריחה	מספר פרחים פתוחים בגבעול
טל - טל	אדום כהה + מרכז לבן	2/3/97	7-8
רחלי	ורוד כהה + מרכז לבן	17/3/97	8-9
נירית	אדום + מרכז לבן צהוב	25/3/97	6-7
ימית	סגול כהה + מרכז לבן	25/3/97	---
כנרת	סגול בהיר + מרכז לבן	11/3/97	8-9
רונית	ורוד כהה + מרכז צהוב	2/3/97	4-5
נוגה	ורוד בהיר	11/3/97	5-6

מועד פריחה - הזנים טל-טל ורונית הקדימו לפרוח ביחס לשאר הזנים. הזנים המאחרים היו נירית וימית.

איכות תפרחת - הזנים ימית וכנרת הינם בעלי גודל פרח קטן מעט ביחס לשאר הזנים. איכות התפרחת נמדדת גם ע"פ מספר הפרחים הפתוחים בו זמנית לפני שהראשונים נובלים. הזנים טל-טל, רחלי וכנרת היו בעלי מספר הפרחים הפתוחים בו זמנית בתפרחת הרב ביותר מבין הזנים.

טבלה 2 : אפיון הזנים על פי יבול, אורך גבעול, משקל גבעול ומספר פרחים בתפרחת

הזן	יבול במ"ר	אורך גבעול ממוצע (ס"מ)	משקל גבעול ממוצע 80 ס"מ (גרם)	מספר פרחים בגבעול
טל-טל	65	87.2	33.4	11.5
רחלי	63	94.8	34.9	10.5
נירית	117	102.3	32.6	10.5
ימית	97	91.0	26.6	10.3
כנרת	77	68.2	30.7	8.7
רונית	77	78.1	27.3	11.1
נוגה	66	88.8	40.1	12.0

יבול - הזנים ימית ונירית נתנו את מספר גבעולי הפריחה הרב ביותר למ"ר מבין הזנים שנבחנו. כלומר התקבלו כמעט 2 פרחים לפקעת .
אורך גבעול - גבעולי הפריחה הארוכים ביותר היו של הזנים נירית, רחלי וימית. הזן כנרת היה בעל גבעול קצר ביותר.
משקל גבעול - הזן ימית היה הקל ביותר בין הזנים שנבחנו, לעומתו הנוגה היה הכבד ביותר. כל הזנים נשקלו לאורך מקסימלי של 80 ס"מ.
מספר פרחים בתפרחת - הזן כנרת היה עם מספר תפרחות הקטן ביותר בתפרחת ביחס לכל שאר הזנים שלהם היה 10-12 פרחים בתפרחת.

א"י נ"ל

גבעולי פריחה של כל הזנים נקטפו, הוטענו בתמיסת משפר 1% + 0.1% סוכר, קוררו ועברו סימולציה למשלוח. משך חיי המדף לאחר המשלוח היה 5 ימים לרוב הזנים, לזן טל-טל 7 ימים.

סיכום

איכות מרבית הזנים היתה טובה מאוד בגידול בתנאי הערבה. הן במבנה הגבעול והן במבנה התפרחת. ניתן בהחלט לגזל זנים אלו ולשם כך כדאי לעשות בדיקה לכדאיות כלכלית.
עלות חומר הריבוי וממוצע המחירים בשנים האחרונות מחייבים זאת.

צ'אפיון

1996/97

מהלך הגזמים

השנה נבדקו בתחנת "יאיר" 4 זני דלפיניום רב שנתי שהוכנו במשתלת מצפור וזן אחד שהובא ע"י מועצת הפרחים. ארבעת הזנים הראשונים נישתלו ב- 29/10/96 והזן HAKKOR שהובא מהולנד נישתל ב- 22/11/96. השתילים נשתלו בתנאי חממה ובשטח פתוח בעומד של 12 שתילים למטר ערוגה. כל הזנים נקטמו ב- 31/1/97.

טבלה 1

איפיון הזנים לפי צבע, גבעול, עלוה ותפרחות בגל חורף בחממה

הזן	צבע תפרחת	גודל גבעול	גודל עלוה	תפרחות צדדיות	תפרחת
BELAMOSUM	כחול	גדול	בינונית דלילה	ארוכות מאוד	קטנה
GIANT PACIFIC	*	גדול מאוד	גדולה צפופה		גדולה
BLUE SHEDDOW	כחול	גדול	בינונית	ארוכות	קטנה
ORIENTAL BLUE	כחול-סגול	בינוני	בינונית דלילה	ארוכות ויציבות	קטנה
HAKKOR	סגול בהיר	גדול מאוד	צפופה בהירה		גדולה

* הזן נתקבל בערבוב צבעים.

טבלה 2: אפיון זנים לפי יבול, אורך גבעול, משקל גבעול, מס' תפרחות והשפעת בית הגידול

	ימים משתילה לתחילת קטיף		יבול למ"ר		אורך גבעול ממוצע (ס"מ)		משקל 80 ס"מ גבעול ממוצע (גר')	
	חממה	ש.פ.	חממה	ש.פ.	חממה	ש.פ.	חממה	ש.פ.
BELAMOSUM	118	119	207	198	107.9	92.9	46.0	46.6
GAINT PACIFIC	130	119	35	36	140.2	110.8	84.3	100.6
BLUE SHEDOW	105	119	82	119	108.2	85.3	52.6	76.6
ORENTAL BLUE	113	119	137	88	93.3	91.8	46.4	62.6
HAKKOR	93	118	35	28	102.6	89.4	99.0	173.0

- ימים משתילה לקטיף - ההבדל שהיה בין הזנים בתחילת הקטיף (טבלה 2) היה מזערי משום שמספר הענפים שנקטפו בשבועיים הראשונים היה נמוך מאוד. מרבית היבול בכל הזנים נקטף בחודשים אפריל מאי.

- יבול למ"ר - הזן בלמוסום הצטיין ביבול גבוה ביחס לשאר הזנים גם בחממה וגם בשטח פתוח.

הזנים GAINT PACIFIC ו- HAKKOR היו בעלי היבול הנמוך ביותר מבין הזנים. הזנים BLUE SHEDOW ו- ORIENTAL BLUE נתנו יבול טוב בחממה ובשטח פתוח (טבלה 1).

- אורך גבעולי פריחה - הזן GAINT PACIFIC נתן גבעולי פריחה גבוהים מאוד עם שיבולת פריחה גדולה מאוד בתפוחת המרכזית. מרבית גבעולים אלו אינם כלכליים בשוק לחו"ל.

- משקל גבעול ממוצע - משקל גבעול שנמדד בתצפית זו (טבלה 1) הינו לענף באורך 80 ס"מ וניתן לראות את משקלם הגבוה מאוד של הזנים GAINT PACIFIC ו- HAKKOR.

הזן BELAMOSUM היה במשקל סביר של כ- 46 גרם בחממה ובשטח פתוח. הזנים BLUE SHEDOW ו- ORIENTAL BLUE היו בעלי משקל טוב בחממה ואילו בשטח הפתוח משקלם עלה.

ח"ל

הזנים GAINT PACIFIC, BLUE SHEDOW ו- BELAMOSUM נקטפו במצבי פתיחה שונים, הוטענו ב- TOG4 + 0.2% STS 0.2% ועברו סימולציה למשלוח. משך חיי המדף של גבעולי הפריחה שנקטפו במצב פתיחה 50% היה גבוה ביותר 11-14 יום לאחר הסימולציה למשלוח.

סיכום

מנתוני תצפית זו רואים כי הזנים GAINT PACIFIC ו- HAKKOR לא מתאימים לגידול בערבה. הזנים הנ"ל הינם בעלי יבול נמוך וגבעולים גדולים מידי ולא כלכליים למשלוח. לעומתם הזנים BLUE SHEDOW ו- ORIENTAL BLUE היו באיכות טובה גם ביבול וגם באורך ומשקל גבעול בעיקר בתנאי חממה. הזן BELAMOSUM הצטיין במיוחד ביבול רב גם בחממה וגם בשטח פתוח. בכל הזנים היתה דחייה של התחלת הקטיף. מומלץ לבדוק את הנושא של הקדמת הפריחה ע"מ להקדים את גל היבול לחודשים ינואר פברואר.

אמנויות

1996/97

א12א

החמניות מזן אורית מהווה כ- 25% מכלל פרחי הערבה. האורית גדלה בכל עונות השנה. מגדלי הערבה נוקטים בשיטות אגרוטכניות שונות על מנת לקבל את איכות הפרח הרצויה להם, אם כענף בעל קוטר תפרחת גדולה או תפרחת קטנה וכמו כן לווסת את התארכות הגבעולים בעזרת משטרי דישון והשקיה וחומרים מננסיים. בתצפית זו אנו מחפשים זנים אשר ירחיבו את מספר הזנים שישווקו לחו"ל ויהוו תחליף או משלים לזן אורית.

אהאק האצמאי

בבית רשת נזרעו מספר זני חמניות שנתקבלו מחברת "הזרע" ומחברת "שהין" בסיוע מועצת הפרחים. זרעי החמניות נזרעו ב- 5/1/97 בתחנת "יאיר" בערבה, בעומד של 80 זרעים למ"ר (4 שורות בערוגה). מיד לאחר הזריעה כוסה השטח ברשת צל וניתנה המטרה עד להצצה מלאה. לאחר מכן השטח הושקה בטפטוף ודושן בשפר 7: 3: 7. עד לקטיף, הפרחים נקטפו ונמדדו הפרמטרים הבאים: הבכרה, יבול למ"ר, אורך גבעולי פריחה וקוטר התפרחת.

א1א3א

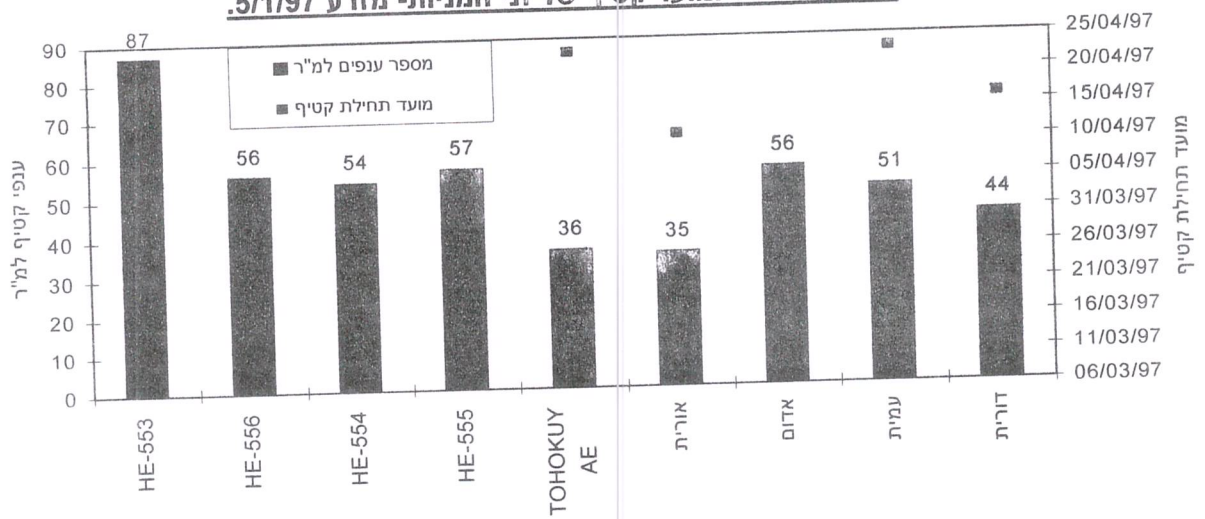
ניתן לחלק את החמניות ל- 2 קבוצות עקריות, האחת בעלת תפרחת מלאה והשניה בעלת 1 - 2 דורים לשוניים. הזנים המלאים כלללו את הזן עמית (חבי הזרע) ואת הזן TOHOKOYEA (חבי שהין). בזנים הריקים היו כאלה בעלי מרכז צהוב HE - 556 ו- HE - 555, זן בגוון אדום וזנים בעלי מרכז כהה כמו אורית דורית (חבי הזרע) HE - 553 ו- HE - 554 (חבי שהין).

טבלה 1: אפיון זני החמניות

שם היצרן	הזן	צבע תפרחת	הערות תפרחת	גוון/גודל עלים	הערות
שהין	HE-553	צהוב - מרכז צהוב	שני דורי עלים, פרחים לשוניים	ירוק בהיר *	בכיר מאוד ביחס לאורית, מעט חסר אחידות בגובה.
שהין	HE-556	צהוב - מרכז חום	שני דורי עלים לשוניים	ירוק *	חוסר אחידות בגובה גבעולים, בכיר מאוד ביחס לאורית, חוסר אחידות בגוון המרכזי.
שהין	HE-554	צהוב - מרכז צהוב	שני דורי עלים לשוניים, הפרחות חיקיות נוספות.	ירוק כהה *	נזקים בשולי העלוה, בתוך הערוגה חוסר אחידות בפתיחה.
שהין	HE-555	צהוב כהה - במרכז צהוב	חוסר אחידות, פרחים לשוניים גדולים, תפרחות גדולות מאוד.	ירוק בהיר **	חוסר אחידות בגובה.
שהין	אדום	אדום/צהוב	פרחים קטנים, תפרחות חיקיות נוספות, דור פקעים לשוניים אחד.	ירוק כהה, עורקים ושוליים סגולים	נזקים חמורים בעלוה, בכיר מעט מהאורית..
הזרע	עמית	צהוב כהה	תפרחת מלאה, כל הפרחים לשוניים, פקעי פריחה סגורים בחקיי העלים.	ירוק מעט כהה *	עלים בחלקו התחתון של הגבעול ניזוקו. גבעולים מאורכים ודקים.
הזרע	אורית	צהוב כהה - מרכז כהה	1-2 דורי פרחים	ירוק בהיר עלים רחבים **	
הזרע	HE-516 tohokoyae	צהוב מלא	כל הפרחים לשוניים, פרח מלא, עלי כותרת מאורכים, תפרחות חיקיות נוספות, חלקן מנוונות.	ירוק כהה, עלוה פגועה בחלק התחתון של הגבעולים *	יש חריגות במבנה התפרחת.

הערה: גודל העלים - * קטן ביחס לאורית / ** גודל שווה לאורית.

תרשים 1: יבול ומועד קטיף של זני חמניות- מזרע 5/1/97.

יבול : מבין הזנים שנבחנו, הזנים מסידרת ה- HE היו בעלי יבול גבוה וכמובן האדום והעמית. האורית, דורית והזן המלא TOHOKUYAE היו בעלי היבול הנמוך ביותר, בעיקר הצטיין ביבול הזן HE-335 (תרשים 1).

הבכרה : הזנים מסידרת HE של "שהין" היו בכירים ביחס לאורית כשבועיים. הזנים המלאים עמית ו- TOHOKUYAE היו אפילים כשבועיים ביחס לאורית.

אורך גבעול : מרבית הזנים מסידרת "שהין" היו נמוכים מהאורית אך לא נמוכים מדי לשווק, דבר שמהווה יתרון. העמית היתה מעט גבוהה מהאורית.

קוטר תפרחת : מרבית הזנים שנבחנו היו בעלי קוטר תפרחת זהה למעט הזן האדום שהיה בעל תפרחת קטנה ביחס לאחרים.

סיכום

חלק מהזנים שנבחנו נפסלו בגלל ליקויים שונים כגון : אחידות גובה, מבנה תפרחת ועוד. נראה כי הזנים HE-553 ו- HE-556 היו בעלי יתרון ביחס לאורית, בבכירותן, בגבעולים לא גבוהים במיוחד וביבול.

הזן עמית הינו זן מלא, אחיד במראה התפרחת ובעל עלווה קטנה ביחס לאורית. נראה לנו כי כדאי לבדוק זנים אלו בהקפים גדולים יותר ובתחנת "יאיר" תצפיות בעונות שונות.

ליזיאנטוס

1996/97

השנה נבדקו בתחנת "יאיר" 4 זני ליזיאנטוס חדשים של רון אקר ו- 3 זנים ותיקים. השתילים הוכנו במשתלת שורשים ונשתלו בתחנת "יאיר" ב- 15/10/96 בחממה מכוסה ביריעת פוליאתילן IR, עומד שתילה 48 שתיל למ"ר. ריסוס גיברלין בריכוז 100 ח"מ ניתן ב- 27/11/96 וריסוס נוסף (לקראת גל שני) ניתן ב- 9/3/97 בריכוז 70 ח"מ.

אי 318

טבלה 1: איפיון הזנים על פי מראה תפרחת ועלוה

הזן	צבע	מקור הזרעים	תפרחת	עלוה
51	סגול	רון אקר	גדולה, קצוות מחודדים	רחבה, כהה
VIOLET	סגול	סקטה	גדולה	רחבה מאוד
101	סגול	רון אקר	בינונית, קצוות מחודדים	לא רחבה
41	לבן + שוליים סגולים	רון אקר	חוסר אחידות בגודל	רחבה
ROYAL PINK	והוד	סקטה	גדולה, שוליים מסולסלים	רחבה
45	לבן	רון אקר	בינונית	גדולה, מאורכת
PURE WHITE	לבן	סקטה	גדולה, קצוות מסולסלים	רחבה, בהירה

טבלה 1: מדדי איכות - זני ליזיאנטוס בגל קטיפ ראשון

	51	VIOLET	101	41	R . PINK	45	P . WHITE	
תחילת קטיפ	8/1/97	2/1/97	26/1/97	8/1/97	26/1/97	8/1/97	8/1/97	
יבול למ"ר	39.7	42	47.2	43.5	45	42.5	42.7	
אורך גבעול (ס"מ)	62.8	76.9	74.1	82.2	77.0	89.2	73.2	
משקל גבעול * (גרם)	36.1	39.1	45.4	62.2	36.8	53.1	41.7	
מס' פקעי פריחה	7.5	7.7	10.0	13.3	9.7	13.9	10.2	

יבול למ"ר - בגל ראשון קבלנו ברוב הזנים מעט פחות מגבעול פריחה לצמח (טבלה 1)

בגל שני הזן 41 היה עם המספר הרב ביותר של גבעולי פריחה במ"ר. הזן violet היה עם מספר גבעולי פריחה הנמוך ביותר.

מועד קטיף - הזן violet היה הבכיר בין הזנים שנבדקו. זני רון אקר 51,41,46 נקטפו בתחילת ינואר כשבועיים וחצי לפני ה-R.Pink (טבלה 2).
אורך גבעול - הזנים 45 ו-41 הינם זנים גבוהים בהשוואה ל-R.Pink ו-P.White. הזן 51 בעל גבעולי פריחה קצרים בהשוואה ל-VIOLET.

טבלה 2: מדדי איכות זני לזיאנטוס בגל קטיף שני

P.WHITE	45	R.PINK	41	101	VIOLET	51	
5/5/97	27/4/97	5/5/97	27/4/97	23/4/97	17/4/97	17/4/97	תחילת קטיף
156	180.7	168.7	207.7	150	116.2	136.5	יבול למ"ר
74.8	81.0	81.0	85.9	82.6	72.6	69.8	אורך גבעול (ס"מ)
33.7	32.7	34.9	36.6	36.1	45.2	33.4	משקל גבעול* (גרם)
10.6	10.0	8.4	9.7	8.3	8.1	8.4	מס' פקעי פריחה

*משקל הגבעול נמדד עד לאורך 80 ס"מ.

משקל גבעול - בגל קטיף ראשון הזנים 4:1 ו-45 הצטיינו במשקל גבוה יחסית לזנים האחרים ואילו בגל השני היתרון הצטמצם. הזן VIOLET היה עם משקל ענף ממוצע הגובה ביותר בגל השני (טבלה 1,2).

מספר פקעי פריחה בגבעול - במספר רב של פקעי פריחה הצטיינו הזנים 41, 45 ו-P.WHITE בשני הגלים (טבלה 1,2).

תחילת קטיף - הזנים 51 ו-violet נקטפו ראשונים בגל שני, הזן 101 נקטף אחריהם אולם הזמן מגל ראשון לגל שני היה קצר יותר (ב-86 יום). הזנים p.white ו-r.pink נקטפו אחרונים בגל שני. הזמן בין הגל הראשון והגל השני בזן p.white היה הארוך ביותר כפי הנראה הזן מושפע מירידת הטמפי' יחסית לאחרים.

א"ח נ"ל

זני הלזיאנטוס נקטפו והוטענו בתמיסת VITAX 421 0.5% בתוספת 3% סוכר. לאחר הקרור נארזו ועברו סימולציה למשלוח ב-8° צלסיוס למשך 24 שעות. הפרחים הוכנסו לחדר תצפית בטמפי' של 25° צלסיוס. הזנים VIOLET, 51 ו-41 היו עם חיי מדף הארוכים ביותר 15 יום. הזנים 101 ו-45 - 12 יום חיי מדף. והזנים P.white ו-R.Pink 8 ימים.

סיכום

הזנים החדשים שנבחנו היו באיכות טובה ברוב הפרמטרים שנבדקו. בעיקר הצטיינו חלק מזני רון אקר בחיי מדף ארוכים באורך ומשקל הענפים. יש עדיין צורך בתנאי הערבה למצוא זנים עמידים יותר לטמפי' קיצונית ולהגיע עם עיקר היבול בחודשי החורף ולא באביב כאשר מחירי הפרחים יורדים.

מנארי
1996/97

השנה נבדקו בתחנת "יאיר" בערבה 18 זני מנתור מחברת DAI-ICHI, כל הזרעים נתקבלו ממשתלת ורדי במשמר השבעה. 7 זנים מסתעפים ו- 11 זנים רגילים. ל- 7 הזנים המסתעפים בוצע קיטום עם הופעת ניצן פריחה לחלק מהצמחים. הזרעים נזרעו ב- 19/9/96 בשטח פתוח, עומד זריעה של 200 זרעים למטר ערוגה.

מאז

הזנים המסתעפים - צמחים שנקטמו העלו גבעולי פריחה קצרים ולא אחידים. צמחים שלא נקטמו היו עם מספר ענפי פריחה קצרים מתחת לתפרחת המרכזית. להלן נדון ב- 11 הזנים בעלי תפרחת בודדת.

טבלה 1: איפיון הזנים לפי גוון, סוג עלוה ו ענפי פריחה צדדיים.

* צבע	גוון	עלים	** ענפי פריחה צדדיים
סגול	סגול בהיר	כסופים	1
כחול	סגול	מבריקים	3
ורוד עמוק	ורוד-סגול	כסופים	--
ורוד בהיר	ורוד בהיר	כסופים	3
ורוד כהה	ורוד	כסופים	3
ורוד עתיק	ורוד לבן	כסופים	--
משמש	ורוד עתיק	כסופים	2
דובדבן	ורוד בהיר	כסופים	--
צהוב	קרם	כסופים	3
לבן	לבן	כסופים	--

* שמות הזנים כפי שנתקבלו בתחנה
** 1 ללא ענפי פריחה צדדיים
2 מעט ענפי פריחה צדדיים
3 ענפי פריחה בכל צדדיים

טבלה 2 : השוואת זני מנתור מבחינון מדדים כמותיים ואיכותיים .

הזן	ימים מזריעה לקטיף	ענפי פריחה מלאים במ"ר	ענפי פריחה ריקים במ"ר	אורך ענף ממוצע (ס"מ)	אורך תפוחת ממוצע (ס"מ)
סגול	78	41	36	72.2	13.7
כחול	74	30	18	57.8	13.6
ורוד כהה	74	45	17	61.1	14.8
ורוד בהיר	82	41	29	56.9	11.1
ורוד כהה	80	41	26	61.8	11.2
ורוד עמוק	80	39	22	59.2	11.2
משמש	78	40	24	62.5	12.4
* דובדבן	80	18	5	62.1	13.3
צהוב	78	42	19	62.4	12.8
לבן	78	54	32	62.1	12.3
* לבן	78	12	13	50.5	11.5

* בגלל נביטה לא טובה לא ניתן לקבל יבול למ"ר.

הבכרה - כל הזנים שנבדקו פרחו כ- 80 יום לאחר הזריעה, זהו קצב מהיר בדומה לזני כריסמס המוכרים.

ענפי פריחה צדדיים - בחלק מהזנים הציצו בחיק העלה הראשון, מתחת לתפוחת המרכזית עלים ולאחר מכן יצא גבעול פריחה (טבלה 1).

ענפי פריחה ריקים - בכל הזנים קבלנו מעל 30% פרחים ריקים (טבלה 2).
אורך גבעול פריחה - בכל הזנים האורך היה כ- 60 ס"מ, זהו ממוצע נמוך ביחס לזני מירקל, אך בהשוואה לזריעות מוקדמות זהו גובה סביר. יתכן כי בזריעות מאוחרות יותר יתקבלו ענפים ארוכים.

אורך תפוחת - התפוחות של רוב הזנים היו קצרות מלבד הזנים סגול, כחול, ורוד כהה ודובדבן.

סיכום

הזנים שנבדקו הינם כאמור זנים מהירים יחסית. יתכן כי זריעתם בתאריך 19/9/96 היה תאריך מוקדם מידי ועל כן נתקבלו גבעולי פריחה קצרים. דבר אחר שיכול להפריע בשיווק בזנים אלו הינם הענפים הצדדיים הנוספים. כדאי לבחון זנים אלו בזריעות קצת מאוחרות יותר.

סולידגו
1996/97

השנה נבחנו בתחנת "יאיר" 6 זני סולידגו - טיפוח של משתלת "דנציגר" בהשוואה לזן טרה הנפוץ.
השתילים נשתלו בתאריך 6/9/96 בעומד 20 שתילים למ"ר בחממה מכוסה בריעת פוליאאתילן IR. בתחילת הגידול כוסו הצמחים ברשת 30% ונקטמו ב- 20/9/96.
הנפוץ. ההארה ניתנה בנורות ליבון של 100 ואט, במחזוריות 5/15 במשך 5 שעות במרכז הלילה.

טבלה 1

תכונות הזנים בשני גלי קטיף עד אפריל 97

TY2	TY3	TY13	TARA	TY1	EARLI BIRD	TY4	
11/11/96	11/11/96	11/11/96	24/11/96	24/11/96	15/11/96	29/11/96	מועד התחלת קטיף
8.40	6.67	5.79	6.00	7.38	7.26	5.35	מס' ענפים לצמח
86.9	109.9	93.0	110.5	99.1	125.9	118.8	אורך ענף ממוצע (ס"מ)
44.2	43.6	39.2	42.6	43.7	39.1	49.2	משקל ענף ממוצע (גרם) *
30.7	33.9	30.40	36.9	34.8	43.1	36.4	אורך התפרח ת (ס"מ)

* משקל הגבעול נמדד עד אורך 80 ס"מ.

הבכרה - הזנים TY13, TY3, ו- TY2 הקדימו לפרוח בכשבעים לפני ה- TARA ו- TY1. הזן האפיל ביותר היה ה- TY4.

יבול - את מספר הענפים הגבוה ביותר לצמח, קיבלנו בזנים TY2, TY1 ו- EARLY BIRD שיבולם היה גבוה משל הזן TARA.

אורך ענף - הזן EARLY BIRD היינו בעל אורך ענף ממוצע הגבוה בין הזנים שנבדקו. הזנים TY2 ו- TY13 היו קצרים יחסית לשאר הזנים ולהם היה אחוז גבוה של ענפים קצרים.

משקל ענף ממוצע (גרם) - בהשוואה לזן TARA רוב הזנים היו קרובים במשקל למעט הזן TY4 שהיה כבד מהאחרים.

טיב התפרחת - הזן TY4 בעל תפרחת בצורת חרוט דומה ל- TARA מעט פתוחה.
הזן EARLY BIRD בעל תפרחת גדולה ומבנה שמוט, צבע פרחים כהה יותר משל
הטרה. TY1 - עם תפרחת מעט קטנה יותר משל הטרה. כאשר הפרח בפתיחה מלאה
יש מעט נשירת אבקה.
TY13 - זן בעל גודל תפרחת לא אחיד, חלק מהתפרחות גדולות ויפות וחלקן קצרות
מידי ובממוצע תפרחת קטנה. TY3 תפרחת מעט קצרה משל הטרה. TY2 התפרחת
קצרה ולא אחידה בנפחה.

סיכום

הזנים TY4, TY1 ו- TY3 הינם זנים שכדאי לבדוק גם בעונה הקרובה. נראה כי הזנים
אלו ובעיקר לזן - TY1 יש פוטנציאל גם באיכות וגם ביבול. צריך לעקוב אחרי
רגישות לקמחון בשטחים גדולים יותר. הזן EARLY BIRD הינו זן גדול מימדים ביחס
לאחרים, אולם מבנה התפרחת ייחודי ונראה כי הוא לא תחליף לזן המקובל אלא
יוכל לעמוד בפני עצמו.

377

1996/97

השנה נבחנו בתחנת "יאיר" 13 זני עדעד מתרבויות רקמה. השתילים התקבלו ממשלת "נבט שתיל", "מצפור" ו"דנציגר". השתילים נשתלו בתנאי חממה בעומד של ארבעה צמחים למטר ערוגה, מועדי השתילה מפורטים בטבלה 2. הפרמטרים שנבדקו: מועד פריחה, יבול, גובה גבעול, משקל גבעול, אפיון מבנה הגבעולים והתפרחות. בנוסף נעשתה תצפית על שתילים שקוררו בארץ מול אותם זנים שקוררו בהולנד.

איכ31א

טבלה 1: אפיון הזנים ע"פ צבע, גודל תפרחת ומבנה גבעול (בגל ראשון).

הזן	גוון	משתלה	* גודל תפרחת	** גודל כנפי גבעול	הערות
HK1.	לבן	נבט שתיל	3	A	צריבות בקדקוד הגבעול גורמות להתפצלות
MB	סגול בהיר	נבט שתיל	3	A	חוסר אחידות בגל ראשון
KB2	סגול בהיר	נבט שתיל	2	A	חוסר אחידות בגל ראשון
W.P.	ורוד לבן	נבט שתיל	2-3	B	צריבות בקדקוד הגבעול בגל ראשון
T-1	ורוד כהה	נבט שתיל	2	A	הגיע מעורבב בזן אחר
S-1	סגול	מצפור	2	A	גבעולים ארוכים
S-2	סגול	מצפור	1	A	אחידות בתפרחת
CREAM BIRD	צהוב לבן	דנציגר	1	A	נוטה לרביצה בגל ראשון
PINK YELLOW	ורוד צהוב	דנציגר	1	B	
VIOLET BIRD	סגול בהיר	דנציגר	3	B	ענפים יפים ואחידים

* 1 - תפרחת קטנה 2 - תפרחת בינונית 3 - תפרחת גדולה
 ** A - כנפיים קטנות B - כנפיים בינוניות

הזנים 1-5 שנתקבלו מנבט שתיל לא היו אחידים בגל הראשון, כפי הנראה בגלל קירור לא מספיק של השתילים לפני השתילה. הזנים HK ו- W.P סבלו מצריבות קשות באמירים בגל הקטיף הראשון. הזנים 1-5 הצטיינו בעיקר בתפוחות גדולה וכנפי גבעול קטנים (טבלה 1).
 הזנים S1 ו- S2 הצטיינו בגבעולים דקים וגבוהים, אחידות בתפוחות ובתפרחות קטנות ביחס לזנים האחרים.
 לזנים CREAM BIRD ו- PINK YELLOW הייתה נטייה לרביצה בגל הראשון לעומתם בזן VIOLET BIRD לא נראתה בעיה דומה הענפים היו אחידים ויפים.

טבלה 2 : אפיון זנים ע"פ מועד קטיף, יבול במ"ר, אורך ומשקל גבעול פריחה.
 הקטיף נמשך עד 7/5/97 .

הזן	תאריך שתילה	תאריך קטיף	יבול במ"ר	אורך גבעול ממוצע (ס"מ)	משקל גבעול ממוצע (גרם) ***
HK1	29.9	31.12	56.7	111.0	91.2
M.B2	29.9	9.2	95	94.0	67.0
K.B2	29.9	24.12	133	85.0	72.0
W.P	29.9	26.12	169	97.0	74.0
T1	29.9	24.12	176	90.0	85.0
S1	3.10	24.12	117	113.0	90.2
S2	3.10	24.12	145	112.0	71.0
CREAM BIRD*	10.10	5.1	174	114.0	61.5
CREAM BIRD**	10.10	5.1	170	95.0	80.0
PINK YELLOW*	10.10	5.1	158	109.0	60.4
PINK YELLOW**	10.10	5.1	147	98.0	79.0
VIOLET BIRD*	10.10	24.12	155	96.0	76.0
VIOLET BIRD**	10.10	24.12	133	95.0	73.0

* קירור השתילים בהולנד

** קירור השתילים בארץ

*** משקל הגבעול נמדד עד לאורך 80 ס"מ .

מועד קטיף - הזן MB2 נקטף באיחור של כחודש משאר הזנים. משך הזמן משתילה לקטיף היה קרוב בכל הזנים האחרים (טבלה 2).
יבול - הזן HK1 נתן את מספר הגבעולים הנמוך ביותר במ"ר. הזנים MB2 ו-S1 גם הם היו עם מספר גבעולים נמוך ביחס לאחרים אך בתחום סביר של יבול. שאר הזנים היו עתירי יבול.
אורך גבעול פריחה - כל הזנים שנבדקו היו מעבר לאורך הרצוי לשווק (70-80 ס"מ). כאשר הגבעולים הארוכים ביותר בכל זן נקטפו במהלך החורף, ובאביב נקטפו הגבעולים הקצרים יותר.
משקל גבעול - הזנים HK1 ו-S1 היו כבדים ביותר ביחס לשאר הזנים. גם כאן הייתה עליה הדרגתית בכל הזנים במשקל. בתחילת הגידול המשקלים היו בינוניים במהלך החורף נקטפו ענפים כבדים 100-150 גרם ובאביב ירדו המשקלים ל- 30-50 גרם.

סיכום

מרבית הזנים שנבדקו היו באיכות טובה. הזן HK1 הצטיין אומנם בתפרחות גדולות במיוחד אך הייתה כאמור בעיה באיכות ענפי הפריחה. הזנים CREAM BIRD ו-PINK YELLOW רבצו בגל קטיף הראשון בגלל עודף משקל על הגבעולים הדקים. כדאי לשנות את משטר ההשקיה ולאורר חממות על מנת לעצב את גבעולי הפריחה.

גבולות נפרטו קטל

1996 - 1997

איבא

ענף צמחי תבלין בארץ משגשג זה שנים. לאחרונה צוינה הדרישה של שוק פרחי הקטיף לפרחים ריחניים. בעבודה זו נבחנו שורה ארוכה של צמחי תבלין במטרה למצוא מינים שיתאימו לשווק כפרחי קטיף או ענפי קישוט.

מחלק הגנטי

שתילים של צמחי התבלין נתקבלו ממשתלת "חישתיל" ומהולנד (מועצת הפרחים) ונשתלו בתחנת "יאיר" בחממה מכוסה בפלסטיק IR. ובשטח פתוח בתנאי יום ארוך ויום טבעי. בנוסף נתקבלו זרעים של מיני מרוות מחברת "שהין" (דרך מועצת הפרחים) וגם הם נזרעו באותה מתכונת. הארכת היום נעשתה בעזרת נורות ליבון 100 ואט, הארה מחזורית 5/15 במשך 5 שעות.

טבלה 1: מקור השתילים, תאריך השתילה/זריעה והעומד

שם התבלין	מקור השתילים/זרעים	תאריך שתילה/זריעה	עומד
מנטה גינג'ר	חישתיל - שתילים	2/9/96	16 למ"ר
מנטה מגוונת	חישתיל - שתילים	2/9/96	16 למ"ר
מנטה ספרדית	חישתיל - שתילים	2/9/96	16 למ"ר
מנטה joca	הולנד - שתילים	22/12/96	12 למ"ר
מנטה purple sensation	הולנד - שתילים	22/12/96	12 למ"ר
מרווה אקטרינה	חישתיל - שתילים	2/9/96	16 למ"ר
מרווה סגולה	חישתיל - שתילים	2/9/96	16 למ"ר
אורגנו	חישתיל - שתילים	2/9/96	16 למ"ר
salvia horminum	שהין - זרעים 4 צבעים	24/11/96	100 זרעים למ"ר
salvia farinacea	שהין - זרעים	24/11/96	100 זרעים למ"ר

טבלה 2 : אפיון מיני התבלינים בחממה בתנאי יום ארוך ויום טבעי בגל ראשון

הזן	מס' ימים משתילה/זריע ה לקטיף		יבול למ"ר		גובה גבעול ממוצע בס"מ	
	-	+	-	+	-	+
תאורה (+) (-)						
מנטה גיינג'ר	52		206		95.04	
מנטה ספרדית	52	92	93	66	94.69	110.41
מנטה joca	85	101	38	63	142.1	146.8
מנטה purpel sensetion	75	75	85	52	120	67.53
אורגנו	116	116	81	230	73.16	51.88
מרווה אקטרינה	116	116	19	94	54.42	41.76
מרווה סגולה	116	116	75	89	89.23	56.20
מרווה farinacea blue bedden	85	90	134	220	135.40	107.2
מרווה horminum	70	90	180	180	90.0	90.0

טבלה 3 : אפיון מיני תבלינים בשטח פתוח בתנאי יום ארוך ויום טבעי בגל ראשון

הזן	מס' ימים משתילה/זריע ה לקטיף		יבול למ"ר		גובה גבעול ממוצע בס"מ	
	-	+	-	+	-	+
תאורה (+) (-)						
מנטה גיינג'ר	119	119	162	77	81.29	62.73
מנטה ספרדית	119	119	112	116	100.42	82.43
מנטה joca	119	119	178	156	86.00	89.43
מנטה purpel sensetion	87	109	45	70	78.9	80.3
אורגנו	119	119	252	156	57.04	29.62
מרווה אקטרינה	119	119	77	4	29.74	21.00
מרווה סגולה	119	119	88	32	48.05	26.45
מרווה farinacea blue bedden	90	-	69	-	91.3	-
מרווה horminum	80	115	149	119	65.7	85.1

על סמך התוצאות בטבלאות 2 ו-3 ניתן לסכם את הידע לגבי התבלינים הבאים:
* **מנטה ספרדית** - בעלת צבע תפוחת לבנה אך מוקדם מאוד התפרחת מזדקנת ומקבלת גוון חום, על כן כדאי לא לשווקה כפרח אלא כענף קישוט ירוק. ניתן לגידול בשטח פתוח או בחממה. ביום טבעי לא מתקבלת פריחה. יכול גבוה מאוד לדונם. אפשר להגיע ל- 4-5 קצירים בעונה בחממה. חיי מדף ארוכים מאוד. אין צורך לטפל בחומר מיוחד בפרח הקטוף, הכנסה למים ולקירור לאחר הקטיפה מספיקה בהחלט.

* **purple sensation מנטה** - בעלת תפוחת סגולה, גם היא פורחת ביום ארוך בשטח פתוח ובחממה. ניתן לשווק כפרח או כענף ירוק. חיי מדף של 9 ימים לאחר הטענה במים בלבד, קירור וסימולציה למשלוח.

* **מנטה יוקה** - בעלת תפוחת לבנה, עלים רחבים ושעירים. ביום ארוך מקבלים את הפריחה וביום קצר הגבעולים מטסים ראש כלפי הקרקע לצורך השתרשות.

* **מרווה אקטרינה ומרווה סגולה** - היו קצרות מידי גם בחממה ביום ארוך וביום טבעי. חיי מדף של 9 ימים לאחר הטענה במים בלבד, קרור וסימולציה למשלוח.

* **מרווה horminum** - נבדקו 4 זנים בצבעים סגול, לבן וורוד, התוצאות (בטבלאות 2 ו-3) הן ממוצע של 4 הזנים. נתקבל יכול גבוה בגל אחד בלבד (טבלה 2,3) אולם לאחר גיזום לא עלה גל נוסף. ניתן לגדל בשטח פתוח ובחממה. הארכת היום הקדימה את הפריחה. חיי מדף של כ- 12 יום לאחר הטענה במשפר 6, קרור וסימולציה למשלוח.

* **מרווה farimecea blue bedder** - תפוחת בצורת שיבולת, הפרחים מסודרים בדורים בגוון סגול עז. יכול גבוה לדונם, ניתן לגזום ולעלות גל נוסף. לפרח חיי מדף של שבועיים לאחר טיפול במשפר 6 או משפר 1 0.1%, קרור וסימולציה למשלוח.

סיכום

ניתן בהחלט להעביר למשקי תצפית את הגידולים: מנטה ספרדית, מנטה purple sensation, מרווה blue bedder ומרווה horminum. על מנת לבחון את תגובת הקונים למיני תבלין אלו. שאר המינים שנבדקו בתצפית זו לא מומלצים אם בשל איכות הגבעולים ו משום חיי מדף קצרים מאוד.